

Тема: Класифікація різновидів соціального аудиту

1. Основні критерії класифікації

2. Класифікація внутрішнього аудиту

1. Залежно від характеру об'єктів управління соціальний аудит проводиться в цілому по країні, в галузях, в регіонах, на підприємствах та організаціях.

В управлінні соціоекономічними процесами за роллю соціальний аудит поділяється на внутрішній та зовнішній.

Внутрішній аудит є складовою частиною управлінського обліку, що забезпечує керівництво підприємств аналітичною інформацією.

Зовнішній аудит проводиться агентствами соціального аудиту та є складовою частиною нефінансової звітності і забезпечує необхідною інформацією зовнішніх користувачів, в першу чергу, соціальних партнерів.

За періодичністю проведення соціальний аудит поділяють на перспективний, оперативний та поточний.

Перспективний аудит спрямований на розробку прогнозів соціального розвитку підприємств. Оперативний аудит проводиться у визначені терміни.

Поточний аудит застосовується при підведенні підсумків діяльності підприємств за визначений період.

За суб'єктами управління соціальними процесами аудит проводиться керівництвом, профспілками, бізнес-співтовариствами та агентствами соціального аудиту.

За змістом та ступенем охоплення досліджуваних питань соціальний аудит поділяють на повний, локальний та тематичний.

Повний аудит досліджує всю соціально-економічну діяльність підприємства.

Локальний аудит проводиться тільки в окремих підрозділах підприємств, або окремих підприємствах галузі, що досліджується.

Тематичний аудит досліджує окремі складові соціоекономічної системи.

За функціональним змістом розділяють: соціальний аудит відповідності, соціальний аудит ефективності та стратегічний соціальний аудит.

Соціальний аудит відповідності оцінює відповідність практичних дій, які реалізуються на об'єкті соціального аудиту визначеним еталонам (нормам, правилам, планам і розпорядженням).

Соціальний аудит ефективності оцінює відповідність методів внутрішнього управління об'єкта соціального аудиту його цілям, а також можливість вдосконалення цих методів; він вивчає не тільки досягнуті результати, але і весь спектр процедур за допомогою яких вони були досягнуті.

Стратегічний соціальний аудит виявляє ступінь узгодженості соціальної політики із цілями об'єкта соціального аудиту, його глобальною та соціальною стратегіями, а також ступень зв'язку соціальної політики зі специфікою організації та зовнішніми умовами господарювання

2. Внутрішній аудиторський контроль поділяється за напрямом діяльності на аудит фінансової звітності, аудит відповідності і операційний аудит. Аудит фінансової звітності здійснюється з метою визначення правильності її складання у відповідності з встановленими правилами ведення бухгалтерського обліку і формами обов'язкової звітності. Аудит фінансової звітності виконується для визначення того, чи відповідає зведена фінансова звітність певним критеріям. Як правило, аудитори обмежуються публічною звітністю підприємств. Аудит відповідності – це перевірка дотримання в господарській системі підприємства норм законодавчих актів та інструктивних матеріалів, а також процедур або правил, що передбачені

адміністрацією для персоналу. В його завдання входить перевірка відповідності діяльності підприємства установчим документам, правильності використання коштів на оплату праці та інших виплат, обґрунтованість списання витрат на собівартість продукції і послуг, правильність визначення прибутку. Критеріями для аудиту цього виду є як загальні норми, стандарти і правила, встановлені державою, так і внутрішні документи, які регламентують порядок розрахунків з персоналом, засновниками, філіалами, банком та інші. Операційний аудит – це перевірка функціонування окремих частин господарського механізму підприємства з метою оцінки їх ефективності, надійності і корисності для управління. Метою цього виду аудиту є оцінка ефективності окремого напрямку роботи підприємства і розробка рекомендацій для його покращення. Охарактеризувати типовий операційний аудит неможливо, оскільки операційна ефективність може оцінюватися в багатьох сферах. Необхідно зазначити, що операційний аудит є найбільш складним видом аудиторською контролю, оскільки набагато важче об'єктивно оцінити ефективність операцій ніж їх відповідність інструкціям, а критерії оцінки інформації в кожному окремому випадку встановлюються завданнями підприємства або його структурних підрозділів і тому є дуже суб'єктивними. Головна відмінність операційного аудиту від аудиту фінансової звітності – призначення перевірок. Під час аудиту фінансової звітності основна увага спрямована на правильність відображення господарських операцій в обліку і звітності. Під час операційного аудиту наголос робиться на ефективності діяльності. Необхідно зазначити, що операційний аудит трактується менш однозначно ніж традиційний аудит фінансової звітності. За часом дії внутрішній аудиторський контроль поділяють на попередній, поточний і ретроспективний. Попередній внутрішній аудиторський контроль здійснюється до початку господарської операції, на стадії прийняття

управлінського рішення і спрямований на запобігання незаконності і недоцільності виконання робіт, здійснення господарських операцій в організації. Попередній внутрішній аудит особливо ефективний для перевірки якості матеріальних ресурсів до їх виробничого використання, а також запланованих інвестицій і фінансових вкладень. Цей вид аудиторського контролю також необхідний під час розробки проектів і експертиз вже підготовлених договорів різного характеру для укладання підприємством з іншими юридичними і фізичними особами, для розробки схем і проектів організації бухгалтерського обліку, оптимізації облікової політики, виробництва продукції (робіт, послуг), маркетингу та інших планів підприємства. Поточний внутрішній аудиторський контроль використовується безпосередньо під час виконання робіт або в процесі здійснення господарських операцій і спрямований на оперативне усунення недоліків, впровадження науково обґрунтованих розробок. Перевагами даного виду внутрішнього аудиту є можливість своєчасно виявити і усунути помилки в бухгалтерському обліку, порушення положень законодавчих і нормативних актів, пов'язаних з нарахуванням податків. Поточний внутрішній аудиторський контроль дозволяє виправити типові для даної організації помилки і сприяє недопущенню в подальшому аналогічних помилок, а також дозволяє мінімізувати властивий і контрольний ризики під час аудиту фінансової звітності. Поточні перевірки внутрішні аудитори здійснюють шляхом спостереження і обстеження об'єктів аудиту, консультування спеціалістів і керівників організацій стосовно юридичних, управлінських, облікових і податкових питань. Поточному внутрішньому аудиту властива максимальна оперативність, гнучкість, здатність виправлення помилок і удосконалення фінансово-господарської діяльності. Ретроспективний внутрішній аудиторський контроль здійснюється після виконання робіт і

закінчення господарських операцій. Наступний внутрішній аудит не може орієнтуватися на проблеми в момент їх виникнення, тим не менш він виконує важливі функції. Одна з них полягає в тому, що наступний аудиторський контроль формує для керівництва організації інформацію стосовно виявлених недоліків і помилок, рекомендації їх усунення і недопущення в майбутньому. Порівнюючи фактично отримані і заплановані результати роботи, керівництво має можливість оцінити наскільки реалістично і обґрунтовано були складені плани, виконані роботи, здійснені господарські операції. Ця процедура дозволяє також отримати інформацію про існуючі проблеми і сформулювати заходи їх попередження і уникнення. Ретроспективний внутрішній аудит забезпечує також об'єктивну оцінку діяльності організації. Характерною рисою цього виду аудиторського контролю є повнота охоплення об'єктів перевірки, можливість їх детального вивчення. Це дозволяє виявити не тільки недоліки роботи організації, але і невикористані резерви підвищення ефективності всіх видів діяльності. Відносно обумовленості здійснення внутрішній аудиторський контроль класифікують як ситуаційний і програмний. Ситуаційний внутрішній аудит здійснюється на вимогу керівництва у разі необхідності, при виникненні певних обставин. Програмний внутрішній аудит обумовлюється затвердженням регламентом перевірок (планом). У міжнародних стандартах внутрішнього аудиту рекомендується вказувати у звіті внутрішніх аудиторів вид аудиторської перевірки: програмна чи ситуаційна. В залежності від обсягу і характеру перевірок внутрішній аудит поділяють на комплексний і тематичний. Комплексний внутрішній аудит передбачає застосування системного підходу у вивченні функціонування окремою структурного підрозділу підприємства, суцільний характер перевірок. В умовах системного підходу здійснюється формалізація аудиторських процедур, що дозволяє істотно оптимізувати

ефективність внутрішнього аудиторського контролю. Під час тематичного внутрішнього аудиту перевірки підлягають окремі аспекти діяльності досліджуваною об'єкту, переважно застосовують вибіркові методи контролю. За ознакою функціонального змісту розрізняють: технологічний, організаційний, правовий, екологічний, соціальний, маркетинговий внутрішній аудиторський контроль. Технологічний аудит – це контроль професійного ріння і поточного сіпну техніки і технології, що використовується об'єктом аудиту. Технологічний внутрішній аудит перевіряє відповідність рівнів технологічного забезпечення підрозділів і базується на їх порівнянні і визначенні вузьких місці, в технологічній політиці підприємства. Внутрішні аудитори повинні бути в курсі останніх нововведень в сфері техніки і технологій і активно використовувати їх у своїй роботі, особливо це стосується комп'ютерної техніки. Організаційний аудит – це контроль (функціонування процесу або побудови організації) на основі прийнятих норм, законів і принципів організації як процесу. До основних сфер дії внутрішнього організаційного аудиту належать: управлінські технології; функціональні і організаційні структури управління; розробка і прийняття рішень; дослідження можливих підходів до створення системи стандартів, норм і правил для оцінки управлінської діяльності; формування на основі викопаного дослідження комплексу показників для об'єктивної оцінки рівня управлінської діяльності. Ефективність внутрішнього аудиту вже ні в кого не викликає сумнівів. У світі створена відповідна правова, методологічна та інша основа аудиторської діяльності. Практика аудиту постійно розширюється, з'являються нові його напрямки, такі як правовий, екологічний, соціальний, маркетинговий аудит. Правовий аудит – це контроль обов'язкових для виконання міжнародних, державних і місцевих законодавчих актів і положень, а також статутних документів і розпоряджень керівництва. Внутрішній

правовий аудит контролює відповідність діяльності підприємства нормативним актам, особливо у сфері податкового законодавства. Поняття екологічний аудит, як і сам термін виникли в Україні порівняно недавно, що пов'язано з політичними і економічними перетвореннями в нашій країні. Розробка і реалізація в ряді країн національних стратегій екологічно стійкого розвитку передбачає посилення екологічної складової економіки, гармонізацію екологічних та економічних інтересів суспільства в цілому. Завдання інтеграції України та інших держав з перехідною номікою до системи міжнародної екологічної безпеки, посилення вимог законодавства у сфері охорони навколишнього середовища висуває на перший план розвиток нового напрямку в аудиторській діяльності – екологічного аудиту. Аналіз міжнародного розвитку свідчить про широке практичне застосування внутрішнього екологічного аудиту як засобу отримання та оцінки екологічної інформації про підприємство або інший господарський об'єкт, а також з метою розробки коригуючих заходів і прийняття управлінських рішень. Об'єктом соціального внутрішнього аудиторського контролю або аудиту персоналу є умови праці і відпочинку штатних працівників підприємства, дотримання законодавчих вимог під час прийому на роботу і звільнення. Маркетинговий аудит дозволяє застосувати аудиторський підхід до комплексного контролю і аналізу актуальних проблем маркетингу, що стали для більшості компаній питаннями виживання і для всіх підприємств без виключення – питаннями стабілізації і розвитку. Завданнями внутрішнього маркетингового аудиту є визначення мети і стратегії ціноутворення, стимуляція обсягів реалізації, оптимізація конкурентної стратегії, забезпечення динамічної відповідності продукції підприємства поточним і потенційним вимогам покупців.